

РЕЦЕНЗИЯ

От: Проф. д-р Снежина Георгиева Василева, дм

Катедра „Дерматология и венерология”

Медицински факултет, Медицински Университет София

**На дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„доктор“**

по професионално направление „Медицина“ 7.1, специалност “Дерматология и
венерология” шифър 03.01.21

на д-р **Лидия Николова Тодорова**

на тема **„Клинични и терапевтични проучвания при алопеция ареата“**

Научен ръководител: Доц. д-р Цветана Абаджиева, дм.

По процедура за публична защита на гореупоменатия дисертационен труд съм назначена за член на Научното жури (Заповед № Р-384/29.01.2024 г. на Ректора на МУ – Пловдив), на чието първо заседание съм избрана за рецензент. Предоставената ми документация отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Пловдив.

Декларирам, че нямам общи научни трудове с дисертантката д-р Лидия Николова Тодорова.

Актуалност на дисертационната тема

Темата на дисертационния труд на Д-р Лидия Николова Тодорова е посветена на алопеция ареата (АА), чиито медицинско значение и социално отражение определят съвременното звучене и сериозността на разработваната дисертационна тема.

Съгласно съвременните схващания, алопеция ареата се числи към групата на имуномедираните инфламаторни дерматози, което обогатява наложената през последните години концепция за автоимунния характер на заболяването. През последните години сме свидетели на задълбочаване в световен мащаб на познанията относно патогенезата на АА и участието на някои ключови инфламаторни механизми за отключване на автоимунния процес, но редица страни на болестта остават загадка и са обект на съвременни научни търсения. Вариантите в изявата на косопада и тяхното протичане, проследяването на пациенти с тази диагноза носят редица неразрешени аспекти и остават вълнуваща тема за дискусия. Наред с това, АА остава сериозно терапевтично предизвикателство.

Това предопределя *актуалността* на дисертационната тема, която се нарежда сред най-разработваните през последните 5 години имуномедиранни дерматози. Наред с глобалната значимост на проблема, внимание заслужава и фактът, че в българската литература са налице ограничен брой проучвания върху АА и настоящият дисертационен труд идва да запълни до голяма степен тази празнота.

Структура и характеристика на дисертационния труд

Основните раздели на дисертацията на д-р Лидия Николова Тодорова отговарят на съвременните изисквания за съдържанието на дисертационен труд, чийто обем е **148 стандартни страници**, правилно разпределени на заглавие, съдържание и съкращения – 8 стр., въведение и литературен обзор – 37 стр., цел и задачи – 1 стр., материали и методи – 7 стр., резултати – 20 стр., обсъждане и заключение - 19 стр., изводи – 1 стр., приноси – 1 стр., научни трудове, свързани с дисертацията – 3 стр., библиография – 21 стр., резюме на български и английски език – 4 стр., благодарности – 1 стр., приложения – 25 стр.

Литературният обзор е добре фокусиран върху темата на дисертацията и задълбочено и компетентно разглежда настоящите познания върху проблемите на АА, а именно разпространение и епидемиология, етио-патогенеза, включваща основните опорни точки на съвременните концепции за ролята на възпалението,

автоимунитета, геномните асоциации, Т-клетъчния имунитет и рисковите фактори за болестта, както и клиничната картина, методи за оценка на тежестта, коморбидности с фокус върху Covid-19 инфекцията, качество на живот и не на последно място, терапия на заболяването. Обзорът е написан увлекателно, с отличен литературен език и стил, които прибавени към научното му и аналитично съдържание логически подготвят читателя за целта и задачите на научната разработка. Обзорът се увенчава с обобщение на наличните до момента данни и мотивира провеждането на задълбочени проучвания в българската популация, най-вече в района на Пловдив и областта, фокусирани върху терапията на АА.

Литературната справка е богата и включва общо 205 литературни източника, от които 10 на кирилица и 195 на латиница. Преобладаващата част от реферираните литературни източници са от последните 5-10 години, което дефинитивно определя съвременното звучене на труда.

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана и аргументирана. Дисертантката си е поставила за цел да проучи демографските данни, асоциираните заболявания, ролята на стреса, влиянието на COVID-19 и ваксинацията срещу COVID-19 и ефекта на терапията с PRP при пациенти с АА. За реализирането ѝ са формулирани 7 конкретно и правилно дефинирани задачи.

Методология на дисертационния труд

Материалът на дисертационния труд е достатъчен по обем и включва общо 98 пациенти с АА (64 жени, 34 мъже) на възраст от 3 до 67 години, диагностицирани, лекувани и проследявани в ККВБ - УМБАЛ „Свети Георги“, Пловдив през период от 3.5 години (м. 11‘2019 – м. 06‘2023), който включва и периода на Ковид-19 пандемията. Този брой наблюдавани случаи гарантира адекватна статистическата обработка и значимост на получените резултати.

Използваните в дисертационния труд методи са правилно подбрани и представени в съответния раздел и предопределят достоверността на научното изследване и очакваните резултати. Включени са както клинични, така и лабораторни методи (анализ на тежестта на АА), лабораторни (ензимно-свързан имуносорбентен

анализ, ELISA), инструментални (трихоскопия), основен терапевтичен метод приложен – PRP, както и оценка на качеството на живота, оценка на болката.

Статистическият анализ е адекватно извършен чрез правилно подбрани методи, в т. число дескриптивен анализ, тест на Колмогоров-Смирнов, корелационен анализ на Pearson, two sample t-test и пр.

Резултатите от собствените проучвания са илюстрирани с 11 фигури (2 допълнителни фигури са включени в главата Материал и Методи) и 13 таблици с отлично съдържание и качество. Приложени са оригинални клинични фотографии с отлично качество, които добре онагледяват постигнатите резултати.

Резултатите са описани точно и ясно и на добър научен и литературен език, без излишно многословие и повторения. Представянето им следва логичната последователност на формулираните цел и задачи на дисертацията. Д-р Тодорова задълбочено и коректно анализира получените резултати и достига до логични обобщения и заключения.

За особено ценни смятам приложенията към дисертационния труд, които внасят яснота за използваните критерии и скали за оценка на тежестта на АА и на терапевтичните резултати. Получените резултати се публикуват приоритетно в статия, представена в PubMed. Изводите и приносите логично представят резултатите от собствените проучвания.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

В дисертационния си труд д-р Тодорова представя общо 7 извода, които логично произлизат от постигнатите резултати от собствените проучвания. Посочени са 6 приноси, от които 1 с оригинален характер, 4 с потвърдителен, но оригинален за България характер, и 1 принос с научен и практическо-приложен характер. Приемам изводите и приносите на дисертационния труд.

За особено оригинално считам проведеното за първи път у нас се проучва влиянието на инфекцията с COVID-19 и ваксината срещу SARS-CoV-2 върху терапията на АА, наред с проучване на влиянието на стреса в/у заболяването.

Преценка на публикациите по дисертационния труд

Според изискванията са представени 4 публикации във връзка с темата на дисертацията, от които 2 статии на английски език в peer-reviewed издания, реферирани в световно известни бази данни, 1 публикация в рецензирано списание у нас, и 1 статия, отпечатана *in extenso* в сборник. Докторантката е първи автор в един от трудовете на английски, което показва способността ѝ за самостоятелни научни изследвания, както и отличното боравене с английски език. Добро впечатление прави участието на д-р Тодорова в 32ия Конгрес на Европейската Академия по Дерматология и Венерология в Берлин, 2023 год., с доклад по темата на дисертационния труд, което свидетелства за неговата актуалност и международна значимост.

Критични бележки и препоръки

Нямам забележки по съществуването на дисертационния труд на д-р Тодорова, тъй като тя се е съобразила с всички критични препоръки, отправени в предварителното становище на нейния проекто-дисертационен труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение, дисертационният труд на д-р Лидия Николова Тодорова на тема **“Клинични и терапевтични проучвания при алоpecia areata”**, е оригинално замислен и коректно изпълнен, с правилно дефинирани цел и задачи, подходящо избран и достатъчен по обем проучен материал, както и целесъобразно подбрани клинични, лабораторни и статистически методи. Резултатите от проучванията са задълбочено представени и обсъдени и са отлично илюстрирани. Изводите и приносите са правилно формулирани и издържани в светлината на собствените проучвания.

В този дух, дисертационният труд на д-р Тодорова е една ценна придобивка за родната дерматологична наука и практика, отговаря на съвременните научни критерии и на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р България. Това ми дава основание да препоръчам на уважаемите членове на

научното жури да дадат своя положителен вот и да присъдят на д-р Лидия Николова Тодорова на научната и образователна степен „Доктор“.

София, 05.03.2024 г.

Рецензент:

Заличено на основание
Чл.5 §1, б. "В" Регламент (ЕС)2016/679

(Проф. д-р Снежина Георгиева Василева, дм)